

Det här är några spridda kommentarer runt frågan om ideologiproduktion och vänsterpolitik i dag. Ett slags collage (som kommer i tillägg till det arbete som Jessica Svensson gjorde tidigare).

I. Vad ideologi inte är

Den marxistiska och allmänprogressiva debatten om ideologi är lång och komplex och jag har inga ambitioner att försöka sammanfatta den. Men historiskt har den inte sällan kretsat runt en ganska platt förståelse av ideologi som ”falskt medvetande”. Det vill säga, föreställningar som skiljer sig från de objektiva – gärna i betydelsen korrekta och sanna – förhållandena i samhället. Det är lätt att betrakta ett sådant synsätt som elitistiskt och/eller naivt. Motreaktionen kan istället, i sin mest sönderförenklade form antyda att *alla* utsagor om verkligheten är ”lika sanna” – att ingen kan hävda att någon annans uppfattning är felaktig; på sin höjd bara berätta sin egen ”berättelse” om världen. Bägge synsätten är problematiska för den som önskar förändra världen organiserat.

I partiprogrammet står några meningar som jag – mot den här bakgrunden – uppfattar som exceptionellt viktiga:

Ett klassamhälle som vårt kan i längden inte bestå utan att människor åtminstone passivt accepterar de rådande maktförhållandena. Detta samförstånd organiseras och återskapas genom ideologi: allmänt omfattade uppfattningar om vad som är bra och dåligt, normalt och onormalt, sant och falskt.

Det viktiga här är att ideologi inte beskrivs som att ”vara lurad”, utan om allmänt rådande uppfattningar som i varierande grad påverkar – och reproduceras – av oss alla. Men, som det också står i partiprogrammet:

Uppfostran, utbildning, lagstiftning och massmedia producerar ständigt ideologi. Det är en kamp om människors medvetande och värderingar. Ideologiproduktionen är ingen kapitalistisk konspiration, utan sker i ett försvar av olika intressen, såväl medvetet som omedvetet. Ett samhälles dominerande idéer bestäms av de rådande maktförhållandena, men inte på ett mekaniskt sätt. Människor förändrar sina idéer, åsikter och värderingar genom att dra slutsatser av sina erfarenheter eller diskutera sociala förhållanden.

Att förändra de rådande ideologiska föreställningarna handlar därför inte primärt om att ”väcka” människor genom större eller mindre ”avslöjanden” om sakernas egentliga tillstånd, utan om att intervensera i och påverka mekanismerna för de dominerande uppfattningarnas reproduktion. Det kan till exempel ske i, eller genom, kulturuttryck, utbildningssystemet och massmedierna.

Påpekandet att de rådande maktförhållanden bestämmer de *dominerande* idéerna i samhället betyder, som det också framgår av citatet ovan, inte att detta är *de enda existerande* tankarna i samhället. Tvärtom föder de sociala motsättningarna i samhället alltid en uppsjö av konträra, visionära och subversiva idéer. Den ideologiska kampen handlar i hög grad om strukturerna genom vilka dessa kan främjas, osynliggöras eller undertryckas.

II. Det flerdimensionella klassamhället

En stor del av ”allmänt omfattade uppfattningar om vad som är bra och dåligt, normalt och onormalt, sant och falskt” bestäms av hur människor socialiseras in i olika samhällsklasser – och då på ett långt

mer komplext sätt än arbetarklassen vs. överklassen. Detta är möjligen något som är otillräckligt belyst i partiprogrammet – både i skrivningarna om ideologi och kultur, och om klassamhället. För politiskt förändringsarbete är det hur som helst av avgörande betydelse.

I partiprogrammet står det:

Det är inte bara materiella förhållanden som bestämmer ramarna för vårt handlande. De bestäms också av kultur, sedvanor och tankemönster. I sin kamp kan rörelser och partier förflytta samhällets ideologiska balanspunkt. Därmed flyttas gränsen mellan ”omöjligt” och ”möjligt”.

Kultur och sedvanor är i högsta grad beroende av sociala positioner. Förväntningarna om *vad det innebär att vara* ekonomiprofessor, industriarbetande man i bruksort, kvinna med invandrabakgrund i den privata städbranschen, småhandlare som ärvt sin butik i tredje generationen, visstidsanställd doktorand i sociologi, överklasson som gjort fattig konstnär av sig, ensamstående mamma som jobbar på förskola, osv. påverkar dagligen våra värdesystem och beteendemönster – och därmed politiska reaktioner, upplevelser av apati, hopp och engagemang; känslan av samhörighet. *Det politiska handlingsrummet*, kanske vi kan säga.

De sociala positionerna fördelar sig – som de flesta väl kan ana bara genom att ta en titt på de uppräddade exemplen ovan – inte längs en endimensionell axel från låg till hög. Det betyder inte att vi bör avfärda (den vedertagna tolkningen av) den marxistiska beskrivningen av klass som springande ur ”förhållande till den kapitalistiska produktionen”. Men det betyder att detta förhållande produceras och reproduceras på ett väsentligt mer komplext sätt än en enkelt observerbar grad av ägande eller kontroll av produktionsmedlen.

Den franske sociologen Pierre Bourdieus omfattande arbete runt den här typen av frågeställningar – han identifierar olika sorters kapital; ekonomiskt, men också socialt, kulturellt och symboliskt – är väl värda att dryfta närmare och i framtiden kanske tydligare låta påverka programskrivningarna. Jag ska inte fördjupa mig i dem här. Men jag menar att de är högst relevanta också för den bredare förståelse av begrepp som ”ideologi” och ”kultur” som partiprogrammet i och för sig gör goda ansatser att förklara.

I sin centrala föreläsning ”Vad är en social klass?” från 1987 (som nu för första gången finns på svenska i senaste numret av tidskriften *Fronesis*, #40-41) skriver Bourdieu att

konstruerade klasser kan karaktäriseras som en uppsättning aktörer som, i kraft av att de innehar liknande positioner i det sociala rummet (i maktfördelningen), är underkastade liknande livsbetingelser och följaktligen är utrustade med snarlika dispositioner som leder dem att utveckla snarlika praktiker.

... och, som han påpekar i samma artikel, också ”föreställningar”. Det är en viktig del av denna förståelse, att ”de dispositioner som förvärvats i den innehavda positionen innebär en anpassning till denna position”. Det handlar mer vardagligt uttryckt om ”känslan av att befinna sig på sin rätta plats”. Det är alltså inte bara så att man tenderar att tillägna sig vissa vanor och världsbilder *som ett resultat av sin klassposition*. Det finns också starka sociala mekanismer som gör att just dessa praktiker och föreställningar tenderar att anpassa individen till den egna sociala positionen – därmed reproducera de sociala klasserna, och få dem att framstå som i någon mån ”naturliga”.

De här mekanismerna är avgörande att kunna se, om man vill förstå klassamhällets slitstyrka, långt bortom enkla och inte särskilt fruktbara antaganden om objektiva intressen kontra ”falskt medvetande”. Och de ger också en mer realistisk tolkning av partiprogrammets skrivningar om att politisk kamp kan förflytta samhällets ”ideologiska balanspunkt” och därmed flytta ”gränsen mellan

'möjligt' och 'omöjligt'.

Det blir en uppgift för den politiska kampen att *skapa* samhörighet – inte bara teoretiskt stipulera att den kapitalistiska exploateringen är en grund för en sådan samhörighet. Och det är också en uppgift för den politiska kampen att försöka ändra ”färdriktningen” för olika klasspositioner – till exempel genom att synliggöra och ändra på de strukturer som i smått och stort, och på olika sätt, nedvärderar olika skikt i arbetarklassen – *och* inpräntar denna underordning som ”naturlig” i både de underordnade och de överordnade.

III. Timbros metod

En mer välbekant och oftare diskuterad del av ideologiproduktionen är den mer öppna dragkampen om den offentliga debattens utgångspunkter.

I Sverige har högern bedrivit en ideologisk offensiv de senaste 30-35 åren. Och genom den tveklöst förändrat det politiska landskapet. Det är förstås en större, global tendens som ligger i botten. Och den tendensen har sin bas i arbetarklassens radikalisering i många länder i slutet av 1960-talet och i den kapitalistiska kris-fas som inleddes i mitten av 1970-talet med oljekrisen. Men den konkreta utformningen av denna offensiv i Sverige är viktig att analysera – och lära sig av – för den som bedriver politiskt arbete i Sverige.

När sextioalet gick mot sitt slut hade högern och arbetsgivarna skäl att hänga läpp över en förskjutning i den politiska opinionen i Sverige, som gick djupare än vilket parti folk röstade på. År 1968 fick visserligen socialdemokraterna egen majoritet i andrakammarvalet. Men desto viktigare var att den stora gruvstrejken hade fått brett folkligt stöd, att protesterna mot Vietnamkriget gått från att vara ungdomsaktioner till att bli folkliga och att stora debatter i tidningar och folkrörelser rörde socialisering och arbetsplatsdemokrati.

Det var i detta läge som arbetsgivarföreningen, SAF, beslutade att börja ett strukturerat arbete i en nyinrättad ”avdelning för samhällskontakt” mot ”de alltmer företags- och samhällsfientliga tendenserna i opinionsbildningen”. Sture Eskilsson, som arbetat på SAF som ekonom sedan 1957, hämtades till denna avdelning. Det var han som 1971 skrev ett numera legendariskt, hemligt notat som läckte ut till tidningen Folket i Bild och som markerar övergången till en ny fas för SAF: det långsiktiga ideologiska arbetet kom att bli en huvuduppgift.

Ett centralt element i SAF:s sätt att arbeta blev att skapa en ideologisk motor utanför de borgerliga partierna, inklusive det traditionella älsklingspartiet moderaterna, utan att för den skull isolera sig eller ta avstånd. Man måste också komma ihåg att moderaterna till skillnad från idag inte var det dominerande partiet inom borgerligheten. Centerpartiet och Folkpartiet, som idag blivit ganska renodlade högerpartier, var borgerliga mittenpartier och stödde stora delar av den svenska välfärdsstaten. Och till och med moderaterna hade motvilligt fått acceptera det som redan byggts ut. Ett generalangrepp på den svenska modellen skulle först behöva bakas i andra ugnar, innan den serverades till de partipolitiska aktörerna.

Den hetaste ugnen byggdes 1978: då bildades Timbro, en tankesmedja, med tydlig inspiration från England, där nyliberalismen börjat formuleras som konkret politiskt program och skulle sättas i verket av Thatcher. Timbro har varit centralpunkten i ett växande nätverk av organisationer och diskussionsnoder. Genom utgivning av böcker och rapporter – och genom att skapa uppståndelse

kring dem – har Timbro bidragit tungt till ett problemformuleringsprivilegium för en ganska liten men mycket resursstark marknadsfundamentalistisk klick.

Ett viktigt skäl till att Timbro har lyckats så väl är att det pumpats in väldigt mycket pengar i arbetet. Eftersom det mesta sker i stiftelseform är insynen dålig, men vi vet till exempel att Stiftelsen Fritt Näringsliv som 2003 bildades av Svenskt Näringsliv, tillsammans med Näringslivets Fond (Näfo), med syfte att ”skapa en hållfast bas för opinionsarbete för marknadsekonomi och fri företagsamhet”, fick ett startkapital på 320 miljoner kronor. Innan denna nystart fick Näfo – med dotterbolaget Timbro – ett årligt anslag från Svenskt Näringsliv på 30 miljoner kronor. Detta är alltså bara en del av verksamheten. Svenskt Näringsliv har också en massa egen opinionsbildande verksamhet.

På Timbro har man från början varit fullt medveten om vikten av långsiktighet. I den skrift som man gav ut till 20-årsfirandet 1998 står det att läsa:

Timbro har råd att anlägga det långa perspektivet och upprepa sin kritik som en drucken papegoja, ända tills den börjat göra intryck.

Den ideologiska kraftmätningen handlar om mycket mer än vilka partier som vinner ett eller annat val. I en jubileumsskrift från 2003 konstaterar Timbro att ”idéer som alla andra ansåg var otänkbara 1978 har förverkligats”. En sådan idé, får man förmoda, är den demokratibeskrivning som återfinns i samma skrift: ”kollektivistisk demokrati innebär att majoriteten styr obegränsat över samhället. Liberaler ser det som majoritetsdiktatur”.

Tittar man närmare på arbetet för att ändra det intellektuella klimatet i Sverige kan man se konturerna av ett välorganiserat byggverk:

1. De har byggt ord

Ord styr tankar. Genom en medveten upprepning av ideologiskt nyttiga ord, har Timbrosfären haft en enorm påverkan på den politiska debatten. Här finns goda neokonservativa exempel från USA – till exempel bruket av ”death tax” istället för arvsskatt. Ett svenskt (skandinaviskt) paradexempel är ordet ”skattetryck”. Det kan användas i alla sammanhang där skatter ska diskuteras, och innebär genom sin konstruktion att skatter alltid – oavsett hur höga eller låga de är, oavsett om de höjts eller sänkts – beskrivs som en börda, inte som en del av ett modernt samhällsekonomiskt kretslopp.

På 1980-talet hade man stor framgång med uttrycket ”de perversa marginalskatteerna”. Timbrohögern har bidragit till etableringen av begrepp som ”sammanpressad lönestruktur” (för ”problemet” att löneklyftorna är små), ”flexibel arbetsmarknad” (en beskrivning av social rigiditet och beroendeställning för de arbetande), ”friskolor” (istället för privatskolor), ”valfrihetsreform” (som beskrivning av det drastiskt införda tvånget att ägna tid och energi åt att bli välfärdskund), eller ”enpartistaten” (som beskrivning av ”problemet” att socialdemokraterna haft ett stort stöd i val).

2. De har byggt folk

Idéer måste bäras upp av olika personer i olika sammanhang. Timbro har arbetat med att råda bot på den relativa bristen på karismatiska högerdebattörer.

Ett karaktäristiskt exempel är författaren och debattören Johan Norberg. Att den intelligente och

skrivintresserade unge Norberg till sin stil, framtoning och musiksmak skilde sig från de ganska stereotypa överklasspojkar som annars är så vanliga i de marknadsliberala debattleden, gjorde honom extra intressant. Under lång tid har Norberg getts möjlighet att ägna sig åt att tänka och skriva. Han har haussats och anlitats. Så har han kunnat bli en framträdande person i svensk debatt. Idag har Norberg upptagits i den högre internationella högertankesmedjegemenskapen och arbetar på amerikanska Cato Institute.

Mindre synligt men desto viktigare har varit Timbros arbete med att bygga upp ”kohorter” – generationer av politiskt intresserade borgerliga ungdomar (mest unga män) som umgåtts tillsammans, läst samma böcker, artiklar och bloggar, och kommit att tänka likadant. Att ordna möten, studieresor och ”akademier” för ungdomar aktiva i de olika borgerliga ungdomsförbunden har betytt oerhört mycket för att skapa en sammanhängande, nyliberalt inspirerad ”överborgerlighet” i Sverige.

3. De har lyckats skapa rundgång

Ska man komma riktigt långt måste man få samma sak att upprepas genom olika kanaler. Ett viktigt grepp har varit att bilda en flora av organisationer. Som Timbro själv uttrycker det: ”För att nå olika målgrupper använder vi olika avsändare och varumärken”. Men samtidigt finns det ett nav, ett ganska litet gäng som är inblandade i många saker, gemensamma lokaler, och så vidare.

Organisationerna har haft och har fantasifulla namn som Ekonomifakta (för att sprida en extremt vinklad bild av näringslivet och ekonomin i Sverige), Efter välfärdsstaten (för att förklara varför välfärdsstaten bör avvecklas), Skattebetalarnas förening (en förening för att betala mindre skatt), Folket mot löntagarfonder, Nätverket den nya frihetstiden, Näringslivets medieinstitut, och många fler.

Tillsammans kan dessa organisationer – och de personer som kommer därifrån och hamnar i nya sammanhang – skapa en medryckande symfoni. Kanske ges det ut en bok på ett av förlagen, så ordnar någon ett akademiskt seminarium om boken, en tidigare Timbro-anställd som vikarierar i en tidning skriver en ledare om seminariet, så följer någon annan upp med en rapport. När budskapet kommer från olika håll når det fler och blir mer trovärdigt.

4. De har sammantaget skapat utgångspunkter för debatterna

Ett framgångsrikt opinionsbildningsarbete handlar kanske inte i första hand om att ”vinna debatter”, utan om att få rätt saker att debatteras, utifrån önskade premisser. Genom sitt långsiktiga byggande, har Timbrohögern kunnat göra så.

Exemplen kan radas upp. Ta den numera ständigt återkommande diskussionen om ”krisen i välfärdens framtida finansiering”. Genom att vara tidigt ute har debatten om varför vi inte skulle kunna ge mer pengar till välfärdstjänster när vi blir rikare kommit att utgå från hur vi ska överföra resurser från offentlig till privat sektor för att ”klara” den oundvikliga krisen. När man förmår Arenagruppen att gå med på att ge ut en gemensam rapport där man ska belysa frågan ”från två håll”, men med just den *utgångspunkt* som ”näringslivet” önskar; då är det förstås jackpot.

Den ideologiska krigföringen handlar även om att ständigt testa nya frontavsnitt där positionerna kan skjutas framåt. Sådant som till en början kan förefalla perifert – till exempel Ayn Rands extremindividualistiska ”filosofi” – kan ändå legitimeras genom att man ger ut böcker, skickar dem till

alla möjliga opinionsbildare, ordnar seminarier, med mera.

5. De har skapat hopp och glädje i högerkretsar

Det räcker inte med att vinna några slag. I en lång kamp måste man också vara uthållig. Samtidigt erbjuder inte det ideologiska arbetet samma direkta "pay-off" som till exempel en framgångsrik näringslivskarriär kan göra. Timbroapparaten har kunnat sätta upp en arena där marknadsliberaler kunnat få en känsla av samhörighet, av viss ära och berömmelse, av att vara med där det händer, där det går framåt. Här har det funnits plats för att arbeta på gemensamma projekt; sådant som går bortom en partipolitisk programstrid, eller en nomineringsprocess till riksdagsvalet. Det är noterbart att den nyliberalt anstrukna högern, samtidigt som den har sålt in tanken om ideologiernas och de "stora berättelsernas" död, själv arbetat intensivt med flera sådana – mytbildningen kring marknadens osynliga hand och ande genom historien kräver såväl böcker som mingelfester.

Vänstersidan kan inte kopiera det högern gör. Arbetarrörelsens styrka kommer av kontakten med gräsrotterna; från att det är de mångas erfarenheter och intressen som ska bearbetas, formuleras och främjas. Arbetet för att stärka arbetarrörelsens problemformuleringsmakt måste med nödvändighet involvera fler, i ett folkbildningsarbete, och vara organiskt kopplad till den fackliga rörelsen för att kunna lyckas. Än mer givet är att arbetsgivarsidan kommer att kunna pytsa in större ekonomiska resurser. Men desto viktigare är att arbetarrörelsen mobiliserar de ekonomiska och personella resurser den kan, för att bjuda motstånd och själva försöka sätta dagordningen.

I det arbetet tror jag att de ovan nämnda elementen i Timbrohögerns arbete kan vara till nytta. Också arbetarrörelsen kan bidra till skapandet av drivhus för granskningar, rapporter, böcker, kurser och utspel. Också arbetarrörelsen kan ta strid om orden, ge folk fler arenor att utvecklas som opinionsbildare, utnyttja fler och bättre kommunicerande kanaler för att få ut samma budskap, erövra utgångspunkterna för debatter, och skapa hopp och framtidstro.

IV. Journalistik och dagordningsmakt

Det finns gärna en självbild hos journalister att man "granskar makten" hårdare. Det betyder i praktiken bara den politiskt valda, synliga makten. Men inte ens det är riktigt. I valrörelsen 2010, när högeralliansen inte var i opposition men i regeringsställning, var den negativa framställningen av socialdemokratin och de rödgröna ännu starkare än vid förra valet.

Journalistikprofessor Kent Asps konstaterade genom sina undersökningar att de borgerliga gynnades på nyhetsplats i valet 2006, att de fick framträda i sina favoritområden, medan Göran Persson och socialdemokratin fick rekordnegativ behandling. 2010 konstaterade Asp att det var Mona Sahlin som utsattes för en starkt negativ mediehantering. "Jag har inte sett något liknande i de nio tidigare val jag har undersökt", skrev han i DN dagen före valet.

Det förhållningssätt som dock dominerar diskussioner om mediernas roll i politiken är det som Hans Bergström utfärdade dekret om på DN:s ledarsida direkt efter valet 2010 (den 23 september): "Sanningen är att det inte har funnits någon konspiration i medierna mot de rödgröna".

Men sanningen är ju att ingen har hävdat detta. Tvärtom är den viktiga poängen att det *inte* är konspirativa handlingar som skapar högerdominansen över den mediala dagordningen. Det relevanta är att blottlägga och förstå de ekonomiska och sociala strukturer som gör att det blir så likafullt.

Då måste man gå bortom konstaterandet att det blir negativa uppslag. Undersökningar av hur journalister röstar räcker heller inte långt (även om man kan notera att de journalister som täcker politik och ekonomi tydligt lutar mer höger i sina partival).

En meningsfull analys av medias roll i politisk rapportering måste snarare handla om sådant som hur den politiska processen beskrivs, hur urvalet av frågor sker, vad som stämplas som politiskt respektive "expertutlåtande".

En annan journalistikprofessor, Jesper Strömbäck, har i sin forskning visat en tilltagande tendens till att beskriva politiken i termer av spel. Det är enkelt att se att en sådan beskrivning har varit gynnsam för högern, som har velat fokusera på sådant som "enighet" och personligt "förtroende" snarare än politikens resultat (som att "utanförskapet" ökat och sjukförsäkringen närmast kollapsat).

Vi kan se att de frågor som politiska journalister intresserade sig väldigt mycket för i valrörelsen 2010 var tydligt inriktade på ett smalt socialt skikt: fastighetsskatt (det rödgröna förslaget skulle ha inneburit en höjning för ca 0,5 procent av hushållen), förmögenhetsskatt samt RUT-avdrag.

Och så skulle vi kunna ha en diskussion som varken avfärdar ägandets roll för mediesituationen eller utgår från att det finns en direkt politisk ägarstyrning av tidningarnas innehåll. Det är viktigt, inte minst i en situation där den tryckta pressen är fullkomligt dominerad av borgerligheten. Politiskt torde Sverige ha en av Västeuropas mest enahanda tidningsfloror. De tio största morgontidningarna i Sverige har samtliga borgerliga ledarsidor, den borgerliga pressen står för ungefär 85 procent av tidningsupplagan, i ungefär 50 tidningsspridningsområden fanns för några år sedan bara en tidningsägare kvar, det finns inte i hela landet en enda dagstidning med sin politiska hemvist till vänster om socialdemokratin, och de journalister som bevakar ekonomi och politik i de riksspridda Stockholmsmedierna själva står långt till höger om resten av journalistkåren.

Det betyder inte att man bedriver borgarpropaganda på alla nyhetsredaktioner, eller att ledarartiklarna i sig läses av en hänförd allmänhet. Men det betyder en väldig makt över dagordningen och perspektiven, när politiska ståndpunkter kan upprepas tills de kommer i egensvängning.

De materiella förändringarna inom medievärlden påverkar också i allra högsta grad förmedlingen. Det går att bli entusiastisk över mycket som händer med internetrevolutionen. Men faktum är att "traditionella" medier fortfarande utgör startpunkten för mycket av nyhetsflödet. Och när dessa mediebolag utsätts för hårdare kvartalskapitalistiska avkastningskrav minskar antalet fastanställda journalister och utrymmet för egen, grävande eller djuplodande journalistik. Detta är en process som i högsta grad också påverkar pressade public service-bolag. Det ger mindre maktkritisk och mer spelinriktad journalistik. Och det skapar paradoxalt nog en större likriktning samtidigt som den numerära mångfalden växer – till exempel när allt fler tidningar spar in på egna utrikeskorrespondenter och förlitar sig mer på nyhetsbyråer.

Den här typen av diskussioner blir sällan stora. Dels för att de avfärdas som "gnäll", dels för att det av naturliga skäl är svårt att kritiskt diskutera mainstreammedieaktörer med nedärvt grandiosa men verklighetsfrämmande självbilder, i just mainstreammedia.

Men det är en viktig demokratisk diskussion att föra. Medieläget spelar en enorm roll i hur vi som samhällsvarelser förstår vår verklighet och vilka möjligheter vi har att förändra den. Åtminstone för dem av oss som vill ha politiska förändringar är det därför nödvändigt att diskutera och göra något åt situationen.

Om man tittar historiskt så ser man att textliga offentligheter har varit helt avgörande för alla

vänsterrörelser. Tidskrifter och tidningar där man bildar en krets som låter sina idéer brytas mot varandra; arenor för opinionsbildning på andra premisser än den som sätts i den större, av borgerligheten dominerade offentligheten. För den tidiga arbetarrörelsen var det otroligt viktigt att ha sina egna tidningar. Ledande personer kunde till och med bli kongressvalda för att inneha sina redaktörspositioner (vilket inte är att rekommendera idag, men ändå säger något om den vikt rörelserna kunde tillmätta uppdrag av det slaget).

Vi ser i modern tid knappast något exempel på betydande politiska rörelser som har genomfört samhällsförändringar som inte samtidigt har förhållit sig till, och omvandlat medielandskapet. Se den innovativa amerikanska högern, men också dem som har funnits runt Obama-kampanjen (särskilt första gången). De har förhållit sig mycket aktivt till media, och även försökt skapa egna mediekkanaler. I Sydamerika kan vi se att den konsolideringsfas som följde de sinsemellan olika vänstersegrarna har inbegripit dragkamper och diskussioner om medierna – utmaning av den ekonomiskt betingade styrka som högern ännu har, och försök att starta alternativa kanaler.

Poängen är att det inte finns ett inhägnat medialt stridsfält, ett fält för parlamentariska överenskommelser och ett för arbetsplatskamp. Kampen om samhällelig makt, klasskampen, utspelar sig på alla dessa fält samtidigt, och de hänger samman.

Ali Esbati

2012-12-05